

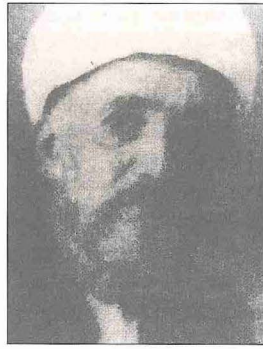
KORÇA, Hâfız Ali

(1873-1956)

Arnavut asıllı âlim ve şair.

Arnavutluk'un Korça kasabasında doğdu. Küçük yaşta hâfız oldu. İlk ve orta öğrenimini Korça'da tamamladıktan sonra İstanbul'a gitti. Burada dinî ilimler okudu, Arapça, Farsça ve Fransızca'sını geliştirdi. Ardından Korça'ya dönerek kurucusu sayıldığı ilkokullarda matematik, coğrafya ve Türkçe öğretmenliği yaptı. Ağustos 1909'da düzenlenen Debre Kongresi'nde eğitim ve öğretimin Arnavutça yapılması için karar alınmasında etkili oldu. Aynı yıl yapılan Elbasan Kongresi'ne de katılarak Balkanlar'da yaşayan müslümanlara daha iyi hayat şartlarının sağlanmasını amaç edinen Terakkî Örgütü'nün başkanlığına seçildi. Bu örgüt, otuz dört ilkokulunu yanı sıra büyükler için de yirmi dört okul açmıştır. 1914 yılında Eğitim Bakanlığı müsteşarlığına tayin edilen Hâfız Ali iki yıl sonra İşkodra başmüftülüğüne getirildi. 1918'de çalışmalarını sürdürmek için Tiran'a gitti. Burada İslâmî ilimlerin okutulduğu orta dereceli bir medrese açtı. Arnavutluk'taki medreselerde eğitim öğretim programlarının çağdaş hale getirilmesi, seviyesinin yükseltilmesi, buralardan mezun olan öğrencilerin diğer İslâm ülkelerinde yüksek öğrenim yapabilmeleri için çaba gösterdi. Diğer bazı araştırmacılarla birlikte Arnavut dili üzerinde de çalışmalar yapan Hâfız Ali orta okullar için Arap dil bilgisi kitapları hazırladı. Bir süre Durs, Tiran, Debre ve Pogradets yörelerinde eğitim öğretim müdürlüğü görevini yürüttü. İslâmî kimliği ve tavri sebebiyle komünistlerin etkili olduğu dönemde baskılara mâruz kalan Hâfız Ali 1947 yılında Tiran'dan Kavaya'ya sürüldü. Burada münzevi bir hayat yaşadı ve 31 Aralık 1956'da vefat etti.

Eserleri. 1. *Mevludi* (Korçë 1900). Manzum bir mevlit kitabıdır. 2. *Treqint-e-tri fjalët të Imami Aliut* (Korçë 1900). Eserde Hz. Ali'nin 303 sözü açıklanmaktadır. 3. *Historija e shenjtë edhe të katër halifetë* (Kutsal tarih ve dört halife; Tiran 1900). Manzum bir eserdir. 4. *Abetare* (Alfabe; Korçë 1910). Arnavutça öğretmek amacıyla hazırlanmıştır. 5. *Alfabeti Arebisht* (Arap alfabesi; Shkodër 1914). 6. *Gramatika, Syntaksa Shqip-Arebisht edhe fjalime* (1916, baskı yeri yok). Arapça gramer kitabıdır. 7. *Jusufi me Zeli-*

Hâfız
Ali Korça

hanë (Yûsuf ve Züleyha; Elbasan 1923). 8. *Shtat ëndrat e Shqipërisë* (Arnavutluk'un yedi rüyası; Tiranë 1924). Millî duygular ve vatan sevgisinin ön planda olduğu eserde müslümanlara uygulanan soy kırımı konu edilmektedir. 9. *Bolshevizma çkatërimi i njerëzimit* (İnsanlığı çökerten bolşevizm; Tiran 1925). 10. *Kur'ani i Madhëshim e Thebi i tij* (Yüce Kur'an ve özü; Shkodër 1926). Fâtiha sûresinin meâl ve tefsiridir. 11. *Myslmanija* (Müslümanlık; baskı yeri ve tarihi yok).

Ayrıca Sa'dî-i Şîrâzî'nin *Gülistân*'ı ile (*Gjylistani, Trëndafilshita e Sadist*, Tiranë 1918) Ömer Hayyâm'ın rubâilerini (*Rubajjati-Katroret e Umer Khajjamit*, Tiran 1930) Arnavutça'ya çeviren Hâfız Ali'nin Kur'an-ı Kerîm tefsiri, *Kelîle ve Dimne* tercümesi, İslâm inancı, din felsefesi, partilerin İslâm'daki yeri ve İslâm dininin yayılmasına dair eserleri ile diğer bazı çalışmaları henüz yayımlanmamıştır. Hâfız Ali'nin yazıları *Dielli, Korça, Zani i Naltë, Diturija, Koha* gibi dergi ve gazetelerle *Akşam, Aks-i Sadâ ve Sürât-ı Müstakîm* gibi İstanbul'daki yayın organlarında çıkmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Abdyl Ypi, *Kongresa e Dibrës edhe H. Ali Korça*, [baskı yeri yok] 1918, s. 4-32; Ali Vishko, *Kongreset e Alfabetit dhe të Shkollës Shqipe*, Shkup 1922, tür.yer.; Hysni Myzyri, *Shkollat e Para Kombëtare Shqipe*, Tiranë 1973, s. 131-132; Dhimitër S. Shuteriqi v.dğr., *Historia e Letërsisë Shqipe II*, Prishtinë 1975, s. 434-459; Ibrahim Hoxha, *Nëpër Udhën e Penës Shqiptare (Libri Shkollor)*, [baskı yeri ve tarihi yok], s. 296; Rexhep Qosja, *Historia e Letërsisë Shqipe-Romantizmi II*, Prishtinë 1984, tür.yer.; Muhammed Pirraku, *Kultura Kombëtare Shqiptare Deri në Lidhjen e Prizrenit*, Prishtinë 1989, tür.yer.; İsmail Ahmedî, *Hafiz Ali Korça-Jeta dhe Vepra*, Shkup 1999, tür.yer.; Mahmud Hysa, *Alamiada Shqiptare II-Studime dhe Recension*, Shkup 2000, s. 84-103, 121-159; Hasan Kaleşi, "Mevludi kod Arbanas", *Zbornik Filozofskog Fakulteta, IV/2*, Beograd 1959, s. 357; a.mlf., "Albanska Aljamijado Književnost", *POF*, sy. 16-17 (1970), s. 68.

İSMAIL AHMEDİ

KORÇE

(bk. GÖRİCE).

KORDOFAN

Sudan Cumhuriyeti'nde tarihî bir bölge.

Klasik İslâm coğrafyacılarının kitaplarında anılmayan Kordofan (halk arasında Kordofâl) isminin nereden geldiği kesin olarak bilinmiyorsa da bölgedeki küçük bir tepenin adından ya da Nûbe dillerinde "erkekler" anlamını taşıyan *kurta* kelimesinden kaynaklandığı sanılmaktadır. Beyaz Nil vadisiyle Dârfûr arasında yer alan bölgede Kuzey Kordofan (2000 tah. 1.439.930), Güney Kordofan (2000 tah. 1.066.117) ve Batı Kordofan (2000 tah. 1.078.330) adlı üç ayrı idarî bölge (vilâyet) bulunmaktadır. Kordofan'ın toplam yüzölçümü 380.255 km² kadardır ve bölgenin merkezi aynı zamanda Kuzey Kordofan'ın da merkezi olan Ubeyyid'dir (Ubeyd); Güney Kordofan'ın merkezi Kâdüglî, Batı Kordofan'ın ise Fülâ'dır.

Kordofan'ın coğrafi yapısı kuzey ve güney kesimleri arasında önemli farklılıklar gösterir. Güneydeki Nûbe dağlarının yüksekliği doğu yönünde 900 metreye kadar ulaşır. Bu kesimde irili ufaklı pek çok tepe bulunur. Bölgenin geriye kalan düz ve hafif dalgalı arazisi tarım yapmaya elverişli killi topraklardan meydana gelir. Kumlu toprakların çoğunlukta olduğu kuzeyde ise arazi düzdür ve daha kuzeye doğru gittikçe çöllere dönüşür. İklim ve bitki örtüsü kuzey, orta ve güney kesimlerinde farklılık gösterir. Yağışların son derece az görüldüğü kuzeye oranla orta ve güneydeki Nûbe dağlarının hâkim bulunduğu yerlerde haziran-eylül ayları arasında yağmur yağar. Orta ve güney kesimlerde tarım yapılabilir. Kordofan'da karmaşık bir yapı arzeden nüfus çeşitli unsurlardan oluşmaktadır. Bölgenin kuzey ve orta kısımlarında müslümanlar, güneydeki tepelerin yüksek kısımlarında ise daha çok animist inançlara ve mahallî geleneklere bağlı yerli halk yaşamaktadır. XIV. yüzyılda buraya göç eden Araplar her tarafa yayılarak yerli halkla kaynaşmıştır. Arapça konuşan ve kendilerini etnik bakımdan Arap sayan bugünkü müslümanların atalarının Mısır'ın ve Libya'nın yanı sıra başka yerlerden de geldikleri ve yerli kadınlarla evlenerek kökleştikleri bilinmektedir. Göçebe ve yarı göçebe bir hayat süren Arap ka-